MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
ABIGAIL LOFARO

Seduta tas-7 ta' Lulju, 2009

Citazzjoni Numru. 1078/1995/2

Patrick Staines bhala Deputy Chairman ghan-nom u in rapprezentanza tal-Malta Development Corporation u b'digriet tal-24 ta' Marzu 1997 il-Malta Development Corporation assumiet l-atti ta' din il-kawza sabiex tkun tista tkompli l-kawza flok Patrick Staines nomine u b'digriet tas-27 ta' Ottubru, 2006 il-Malta Industrial Parks Limited (C28965) giet awtorizzata tassumi l-atti tal-kawza minflok Patrick Staines nomine

vs

Mario Tonna u Marcus Tonna bhala diretturi ghan-nom u in rapprezentanza tas-socjeta' Puma Footwear Limited

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni ippresentata mill-attur nomine fit-2 ta' Awissu, 1995, li *in forza* taghha, wara li ppremetta :

Illi permezz ta' ittra li ggib id-data tat-18 ta' Jannar, 1985, (Dokument "A”) l-attur nomine kien alloka lill-konvenut nomine l-fabrika M10, Mriehel Industrial Estate, limiti ta' Hal Qormi, liema fabrika hija propjeta tal-Gvern ta’ Malta;

Illi l-konvenut nomine ilu jokkupa l-fabrika M10, Mriehel Industrial Estate, limiti ta' Hal Qormi mill-ahhar ta' Settembru, 1985 (Dokument "B");

Illi minkejja li gie interpellat f'diversi okkazzjonijiet, anke ufficjalment (Dokument "C" u "D") biex ihallas lill-attur nomine il-kumpens dovut ghall-okkupazzjoni tramite likwidazzjoni, il-konvenut nomine baqa' inadempjenti;

Talab ghalhekk li l-istess konvenuti nomine jghidu ghaliex din il-Qorti m’ghandhiex :

(1) Tillikwida l-kumpens dovut li ghandu jithallas mill-konvenut nomine lill-attur nomine ghall-okkupazzjoni tal-fabrika M10, Mriehel Industrial Estate, limiti ta' Hal Qormi mill-1 ta' Ottubru, 1985 sad-data tal-pagament effettiv skond il-prospett anness ma' din ic-citazzjoni u mmarkat bhala dokument "E";
(2) Tikkundanna lill-istess konvenut nomine jhallas lill-attur nomine s-somma hekk likwidata in linea ta' kumpens;

Bl-imghax u bl-ispejjes inkluzi dawk ta'l-ittra ufficjali datata 9 ta' Gunju, 1994. u tal-mandat tat qbid li qed jigi pprezentat kontestwalment ma din ic-citazzjoni kontra l-konvenut nomine li jibqa' ngunt ghas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni u il-lista tax-xhieda ta’ l-attur nomine;

Rat in-nota ta’ l-eccezzjonijiet tal-konvenuti, li *in forza* taghha huma eccepew :

1. Illi huma qatt ma gewx mitluba jersqu ghal likwidazzjoni ta' kumpens izda addirittura ghal hlas ta' kera;
2. Illi huwa car li m'hemm l-ebda relazzjoni ta' kirja bejn il-kontendenti;

3. Illi mhux dovut l-ammonti ghalhekk imsemmija fid-dokumenti esebiti li jirrigwardaw hlas ta' kera;
4. Illi kwalunkwe hlas dovut irid jigi likwidat tenut kont tas-sitwazzjoni u kondizzjoni tal-fond;
5. Illi mill-ammont li talvolta jistghu jigu kkundannati jhallsu l-esponenti irid jitnaqqas ammont dovut lill-esponenti mill-attur nomine in linea ta' danni sofferti fi hsara lill-makkinarju kkagjonat mill-attur nomine;

Salvi eccezzjonijiet ohra;

Rat id-dikjarazzjoni u il-lista tax-xhieda tal-konvenuti nomine;

Rat il-kontro-talba tal-konvenuti nomine ipprezentata kontestwalment man-nota tal-eccezzjonijiet li permezz taghha, wara li ippremettew :

Illi jezistu c-cirkostanzi kontemplati mill-Kodici tal-Procedura Civili sabiex tigi intavolata azzjoni ta’ rikonvenzjoni, l-konvenuti qed harrku lill-attur nomine in via rikonenzjonali;

Illi l-attur nomine zgombra lill-esponenti nomine mill-fond lilhom allokat u imsemmi fic-citazzjoni minghajr ma kellhom dritt skond il-ligi f’liema fond kien hemm makkinarju u merkanzija li kellha bzonn tigi kurata, u, fi kwalunkwe kaz naqas li jiehu dawk il-mizuri kawtelatorji ghall-kura ta’ l-istess, u,

Illi bhala konsegwenza l-esponenti nomine sofrew hsara;

Talbu li l-attur jghid ghaliex din il-Qorti m’ghandhiex :

1. Tiddikjarah responsabbli ghad-danni ghar-ragunijiet fuq premessi;
2. Tillikwida d-danni minnu sofferti okkorrendo bl-opra ta’ periti nominandi;
3. Tikkundannah jhallas dawk id-danni kif likwidati kollox kif intqal fuq u ghar-ragunijiet fuq premessi;

Bl-ispejjez kontra l-attur nomine li jibqa ingunt ghas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni u il-lista tax-xhieda tal-konvenuti nomine rikonvenzjonanti;

Rat in-nota ta’ l-eccezzjonijiet tal-Malta Development Corporation ghall-kontro-talba tal-konvenut Mario Tonna nomine, li in forza taghha eccepiet :

1. Illi t-talbiet rikonvenzjonali tal-konvenut Mario Tonna nomine et huma infondati fil-fatt u fid-dritt u dan stante li l-konvenut qieghed biss jipprova jfittex pretest biex jiggustifika l-fatt li ghal dawn l-ahhar ghaxar snin cirka huwa okkupa proprjeta pubblika u ghal tali tuzu hallas biss l-ekwivalenti f’kumpens ghal sena cirka.
2. Illi l-Malta Development Corporation agixxiet b’mod korrett u skond il-Ligi meta zgumbrat lis-socjeta’ konvenuta mill-fabbrika in kwistjoni. Dan ghaliex skond il-Kap. 228 u 169 (kif emendat fin-1991) fir-rigward ta’ fabbriki li qeghdin f’zoni industrijali tal-Gvern, il-Malta Development Corporation ghandha l-istess poteri tal-Kummissarju ta’ l-Art. Konsegwentement peress illi s-socjeta’ konvenuta kisret bl-aktar mod lampanti diversi kundizzjonijiet tal-letter of intent datata 18 ta’ Jannar 1985 annessa mac-citazzjoni attrici u immarkata bhala Dokument “A”, il-Malta Development Corporation ezercitat il-poteri li taghtiha l-Ligi billi zgumbrat lis-socjeta’ konvenuta mill-fabbrika M 10 Mriehel Industrial Estate.
3. Illi s-socjeta’ konvenuta ghamlet xhur shah jekk mhux ukoll snin bil-fabbrika imsemmija maghluqa u meta giet effettwata l-ordni taz-zgumbrament l-impjegati tal-Korporazzjoni attrici setghu jikkontestaw kif il-fabbrika kienet kompletament mitluqa hlief ghan-numru ta’ klieb li kienu imlew kullimkien bil-hmieg.
4. Illi s-socjeta’ konvenuta assolutament ma soffriet l-ebda hsara b’effett ta’ din l-ordni ta’ zgumbrament tant li skond l-istess ordni is-socjeta’ konvenuta kellha dritt tnehhi l-oggetti kollha li kellha fil-fabbrika u huwa purament incidentali li dawn l-oggetti kienu affettwati minn mandat ta’ qbid.

5. Illi ghaldaqstant it-talbiet rikonvenzjonali ta’ Mario Tonna nomine ghandhom jigu michuda kontra tieghu bl-ispejjez.

Rat id-dikjarazzjoni u il-lista tax-xhieda tal-Korporazzjoni attrici rikonvenzjonata;

Rat ix-xhieda li gew prodotti;

Rat il-provi li tressqu, id-dokumenti li gew esebiti u l-atti ta’ dan il-procediment;

Rat il-verbal tas-seduta tas-6 ta’ Mejju 1999 li permezz tieghu il-partijiet qablu illi l-fabbrika in kwistjoni giet demolita sabiex tinbena fabbika gdida. Fuq talba tas-socjeta’ konvenuta, il-Qorti innominat bhala Perit Tekniku lil William Cassar Torreggiani sabiex izomm access fuq il-post fejn qeghdin jinzammu l-oggetti kollha elevati bhala konsegwenza tal-Mandat ta’ Qbid numru 1906/96 u illi jelenka l-istess oggetti u u jaghmel deskrizzjoni taghhom u jindika fejn hu possibbli jekk dawn il-magni jistghux ikunu funzjonabbli jew le u dan a spejjez provizzorjament tas-socjeta’ konvenuta.

Rat id-digriet taghha tal-10 ta’ Ottubru ta’ l-2000 li permezz tieghu irrevokat l-inkarigu ta’ William Cassar Torreggiani bhala perit tekniku u issostitwietu bl-istess fakultajiet bis-Sur Joseph Spiteri.

Rat id-digriet taghha tat-12 ta’ Dicembru 2002 li permezz tieghu irrevokat l-inkarigu ta’ Joseph Spiteri bhala perit tekniku u issostitwietu b’Alfred Camenzuli bl-istess fakultajiet.

Rat id-digriet taghha tat-23 ta’ Ottubru 2003 li permezz tieghu issostitwiet lill-perit tekniku Alfred Camenzuli bil-perit tekniku Peter Bonello bl-istess fakultajiet.

Rat ir-rapport tal-perit tekniku Peter Bonello minnu ipprezentat u mahluf fit-8 ta’ Gunju 2004.

Rat id-digriet taghha tal-1 ta' Lulju 2005 li permezz tieghu peress illi la dehru l-atturi u lanqas id-difensuri taghhom il-kawza giet differita Sine Die.

Rat id-digriet taghha tat-22 ta' Dicembru 2005 li permezz tieghu laqghet it-talba tal-konvenuti nomine u irriappuntat il-kawza limitatament in kwantu ghat-talba rikonvenzjonali kontra l-attur nomine.

Ikkunsidrat :

Illi l-Qorti tara illi l-azzjoni attrici hija dezerta peress illi l-korporazzjoni attrici ma haditx hsieb sabiex tipprezenta ir-rikors fiz-zmien kif trid il-Ligi minn meta il-kawza giet differita Sine Die minn din il-Qorti fl-1 ta' Lulju 2005.

Illi kif diga intqal, kienu biss il-konvenuti nomine illi talbu li l-kawza terga tigi riappuntata limitatament sabiex tigi maqtugha u deciza il-kontro-talba taghhom u ghalhekk il-Qorti sejra tipprocedi sabiex tezamina l-kontro-talba tal-konvenuti nomine rikonvenzjonanti.

Illi l-konvenuti nomine permezz tal-kontro-talba taghhom qeghdin jitolbu lill-Qorti sabiex tiddikjara lill-attur nomine responsabbli ghad-danni li huma sofrew meta gew zgumbrati mill-fond lilhom allokat mill-attur nomine minghajr ma kellu l-ebda dritt skond il-Ligi u f'dan il-fond kien hemm makkinarju u merkanzija li kellha bzonn tigi kurata u fi kwalunkwe kaz l-attur nomine naqas li jiehu dawk il-mizuri kawtelatorji ghall-kura ta' l-istess. Huma talbu lill-Qorti sabiex tillikwida d-danni minnhom sofferti u tikkundanna lill-attur nomine ihallas id-danni hekk likwidati.

Illi l-konvenut Mario Tonna xehed illi huwa kien gie zgumbrat mill-fabbrika in kwistjoni mill-korporazzjoni attrici fl-1995 u wara dakinhar ma setghax jidhol aktar fil-fabbrika peress illi ma kellux cwievet. Huwa xehed illi gieli mar jittawwal il-fabbrika u kien jinduna li kien ikun hemm bibien u twieqi miftuhin. Kien ghalhekk illi umbaghad setgha jidhol fil-fabbrika u setgha jara li kien hemm kollox imqalleb, kien hemm hruq u kien hemm ukoll ilma ma l-

art. Il-makkinarju kien ghadu hemm. Huwa xehed li qatt ma ra watchman, jew security u xehed illi apparti il-makkinarju kien halla fil-fabbrika glud u affarijiet konnessi mal-fabbrikazzjoni taz-zraben u halla wkoll zraben gja minnu fatturati u l-glud li setghu jigu trasportati facilment. Huwa sab neqsin ukoll hafna zraben li kienu lesti. Sab ukoll neqsin xi glud. Huwa xehed illi sussegwentement il-makkinarju tnehha mill-fabbrika mill-korporazzjoni attrici, izda qatt ma inghata minghandhom xi inventarju jew xi ircevuta fir-rigward tal-makkinarju u tal-oggetti kollha li huwa kellu fil-fabbrika.

Ikkunsidrat :

Illi xehed il-PL Victor Bugeja u ikkonferma li kien inhareg Mandat ta' Qbid bin-numru 1906/96 kontra s-socjeta' konvenuta fit-22 ta' April, 1996. Il-PL Victor Bugeja xehed li kien gie innominat kunsinnatarju fir-rigward ta' l-oggetti li gew maqbuda minghand il-konvenuti nomine u huwa jagixxi bhala kunsinnatarju ghan-nom tal-korporazzjoni attrici. Huwa xehed illi ghall-ewwel l-oggetti maqbuda kienu ittiehdu f'fabbrika Rikasoli, izda sussegwentement huwa kellu jaghti lura din il-fabbrika u ghalhekk l-oggetti gew trasferiti f'hut ta' Bahhar u Sewwi li jinsab Hal-Far u ghalhekk huwa ikkonferma li l-oggetti kollha indikati fid-dokumenti li esebixxa hu stess jinsabu f'dan il-hut f'Hal-Far. Il-PL Victor Bugeja kompla jixhed li hu biss ghandu access ghal dan il-hut u illi f'dan il-hut ma hemmx biss dawn l-oggetti li semma izda hemm oggetti ohrajn, izda huwa biss ghandu access ghal dan il-hut. Huwa kompla jixhed illi kien mar fil-fabbrika in kwistjoni u meta dahal kien sab hafna taqlib. Kien gie infurmat illi kien sar rapport fir-rigward ta' sgass f'din il-fabbrika. Huwa ikkonferma li l-oggetti li gew elevati jikkonsistu primarjament f'magni, xi forom ta' zraben u xi glud. Huwa kompla jixhed in kontro-ezami illi huwa kien iffirma il-Mandat ta' Qbid in kwistjoni bhala prokuratur legali. Huwa xehed illi meta ingabru l-oggetti mill-fabbrika ghall-fabbrika l-ohra ta' Rikasoli dan sar permezz ta' kuntrattur u permezz ta' transport ta' vetturi. Huwa xehed illi setgha kien il-kaz illi huwa ma kienx prezenti meta dawn l-oggetti tqeghdu fizikament fuq it-transport u ingarru lejn ir-

Rikasoli u ma ftakarx jekk f'xi hin intuzawx xi cranes jew forklifters. Il-PL Bugeja kompla jixhed illi huwa biss kellu l-access tal-fabbrika ta' Rikasoli u qal illi il-marixxal elenka l-oggetti li kienu qeghdin jigu maqbudin meta kien ukoll prezenti hu. Izda meta irceva dawn l-oggetti wara li gew elevati huwa ma ivverifikax jekk kienux l-istess oggetti li kienu maqbudin bil-mandat, izda xehed li vizwalment ghalih kienu l-istess oggetti, cioe' dawk li kienu qed jigu ikkonsenjati, kienu l-istess oggetti li kienu gew maqbudin bil-mandat.   Huwa ikkonferma li qatt ma ghamel manteniment tal-magni maqbuda u qal illi hadd ma talbu biex jaghmel tali manteniment. Huwa kompla jixhed illi jassumi illi l-oggetti maqbuda huma assigurati, izda specifika li qatt ma ra xi polza ta' assigurazzjoni u qatt ma ra x'imkien bil-miktub fir-rigward ta' xi assigurazzjoni.

Ikkunsidrat :

Illi l-perit tekniku irrelata illi illi l-makkinarju in kwistjoni huwa minzmum gewwa 'hut' u jinzamm fuq pallets tal-injam mghottija bil-plastik. L-istat ta' dan il-makkinarju jindika illi mhuwiex funzjonabbli. Gie osservat illi dawn il-magni huma kollha sadid u ghalhekk irid jigu zarmati u jinghataw service. Huwa irrileva wkoll illi xi parts ghandhom jinbidlu, izda hemm dubju jekk dawn iI-parts jinstabux ghall-bejgh u dan peress illi dawn il-magni ghandhom iz-zmien. Hemm ukoll problema ohra fejn jidhol il-wiring tal-makkinarju in kwistjoni ghaliex dan irid jinbidel kollu.

Illi l-Perit Tekniku ikkonkluda li mhuwiex fattibbli li jissewwew il-magni in kwistjoni ghaliex l-ispiza tigi oghla milli l-istess magni kellhom jinxtraw, u dan anke jekk wiehed jiehu in konsiderazzjoni l-fatt li dawn il-magni llum il-gumata huma antikwati u t-teknologija moderna m'ghadhiex tuza dawn it-tip ta' magni.

Ikkunsidrat :

Illi l-konvenuti nomine esebew prospett tad-danni fir-rigward tal-kontro-talba taghhom. Il-konvenuti nomine esebew ukoll dokumenti u minnhom jirrizulta illi l-valur tal-proprjeta ghandha tigi meqjusa li tilhaq is-somma ta' mitejn u sitta u sittin elf, sebgha mija u tlettax il-euro u hamsa u ghoxrin centezmu (€266,713.25), ekwivalenti ghas-somma ta' mija u erbaghtax il-elf u hames mitt lira Maltin (LM114,500), li huwa ir-replacement value kif kien jinsab assigurat mill-konvenuti nomine tal-oggetti in kwistjoni immedjatament qabel l-istess oggetti gew elevati.

Ikkunsidrat :

Illi minkejja li l-Qorti akkordat diversi differimenti lis-socjeta' attrici sabiex tezamina l-prospett tad-danni tal-konvenuti nomine rikonvenzjonanti is-socjeta' attrici naqset milli taghmel dan, kif naqset ukoll milli tipprezenta nota ta' sottomissjonijiet fiz-zmien moghti lilha mill-Qorti.

Illi ghalhekk rigward il-valur tad-danni l-ammont pretiz mill-konvenuti nomine ma gie bl-ebda mod kontestat mis-socjeta' attrici.

Illi jonqos izda illi jigi determinat minn din il-Qorti min jahti u min ghandu jhallas ghal dawn id-danni illi sofrew il-konvenuti nomine. Il-Qorti rat l-Artikolu 300 tal-Kap. 12 u rat illi l-kunsinnatarju huwa fid-dmir li juza ghall-irfigh tal-hwejjeg maqbuda, id-diligenza ta' missier tajjeb tal-familja; jekk il-kunsinnatarju jonqos li jipprezenta dawk il-hwejjeg meta jintalab biex jaghmel dan, il-qorti tista', wara li

tezamina ic-cirkostanzi tal-kaz, taghti dawk l-ordnijiet li jidhrilha, sabiex il-kunsinnatarju jingieghel jipprezenta dik il-proprjetà u fin-nuqqas il-kunsinnatarju ikun hati ta' disprezz lejn l-awtorità tal-Qorti.

Illi l-Qorti rat is-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell tal-5 ta' April 1989 fl-ismijiet Angelo sive George Grech nomine vs Joseph Buttigieg et fejn il-Qorti qalet illi id-depozitarju ghandu l-obbligu li irodd dik il-haga stess li jkun irceva fl-istat li din tkun tinsab fiz-zmien tar-radd.

Illi l-Qorti rat ukoll is-sentenza tal-Qorti tal-Kummerc fl-ismijiet Ferdinando Galea vs Angelo Axiaq et deciza fit-2 ta' Novembru 1954 fejn gie deciz illi l-kunsinnatarju, bhala depozitarju gudizzjarju tal-hwejjeg elevati, ghandu, skond il-ligi, juza fil-kustodja taghhom l-istess diligenza li juza ghall-kustodja tal-hwejjeg proprji.

Illi l-Qorti tara illi s-socjeta' attrici bl-ebda mod ma tista titqies responsabbli ghad-danni illi sofrew il-konvenuti nomine rikonvenzjonanti u dana peress illi is-socjeta' attrici ezimiet ruhha minn kull responsabbilta meta inkarigat kunsinnatarju.

Ghaldaqstant u ghar-ragunijiet kollha fuq imsemmija il-Qorti qeghda taqta u tiddeciedi l-kontro-talba billi tichad it-talbiet kollha tal-konvenuti nomine rikonvenzjonanti. Il-Qorti tordna illi kull parti ghandha tbaghti l-ispejjez taghha.

< Sentenza Finali >

----------------------------------TMIEM----------------------------------